

Spreeken in kleuren moet productie en architectuur tot elkaar brengen

Licht is de baas

Op 2 december werd in Nieuwspoor te Den Haag de eerste herziening van de Kleurstellingen gepresenteerd. Initiatiefnemer Stichting Kleur Buiten heeft de Kleurstellingen in de jaren tachtig gelanceerd in een poging het belang van een kleurrijke omgeving te accentueren. Hierbij is het natuurlijk niet een kwestie van 'hoe bonter hoe mooier', maar juist van afgewogen combinaties en weldoordachte kleursamenstellingen in bijvoorbeeld het (winkel)straatbeeld. De presentatie werd opgeluisterd door enkele lezingen waarin duidelijk de filosofisch getinte taal van vormgever en architect gesproken werd. Voor de oppervlaktetechnicus kon het wel eens nuttig zijn, die taal ook te leren spreken...

Een voormalig voorzitter van de SKB vatte het speelveld als volgt samen: er zijn twee momenten om de architect te spreken: in de opleiding en in de harde praktijk. De doelstelling van de Stichting is met name bewust kleurgebruik te bevorderen. Een toegevoegde stelling in deze tweede uitgave is meteen maar de eerste geworden, en die gaat over licht. De beroemde stedenbouwkundige Le Corbusier zei: "architectuur is bouwen met licht." Daar moet je dan niet alleen in staan, dus de laatste stelling roept op tot het mobiliseren van maatschappelijke partijen zoals vastgoedeigenaren. Commissies van Stedelijke welstand en dergelijke zouden de verantwoording op zich moeten nemen om meer te denken in een kleuregim: stad, wijk en straat moeten benaderd worden als één 'ruimtelijke compositie'. "Is zwart de baas van de kleuren?", vroeg iemands kleinkind eens toen ze een regenboog tekende. "Of is wit de baas van de kleuren?" Tsjja, wie is de baas van de kleur? Natuurlijk het licht, daar zitten ze allemaal in!

ANDER ARCHITECTENLANDSCHAP

Er is inmiddels het nodige veranderd in architectuurland. Vroeger werd vooral gebouwd langs stedenbouwkundige lijnen

Presentatie door de Stichting Kleur Buiten van de vernieuwde Kleurstellingen in de Nieuwspoor te Den Haag.

van het bestemmingsplan, min of meer met hapklare brokken, gedefinieerd door de opdrachtgever. Daardoor werden gebouwen "van binnen naar buiten" ontworpen, ook wat lichttoegang betreft. Men was vooral bezig met het eigen gebouw: architecten hielden zich bezig met het maken van ingewikkelde hekken van balkons en trappenhuisen, en allerlei details die ze opvoerden. Ze waren minder druk met het bekijken van gebouwen vanuit de openbare ruimte.

Sommige steden gingen daarom op zoek naar meer belevingskwaliteit: niet alleen door te werken aan betere vormen sociale woningbouw, maar ook door na te denken over samenhang en de openbare ruimte. Er kwam dus meer aandacht voor integrale gebiedsontwikkeling, masterplannen en zelfs hier en daar een beeldkwaliteitsplan. Steevast zijn er twee stromingen in welstandscommissies: degenen die het oude beeld willen handhaven, dus de monumenten en

KLEURSTELLING 1: GEEN VORM ZONDER KLEUR

De intensieve relatie tussen vorm en kleur wordt in veel plannen niet onderkend, kleur wordt veelal achteraf toegevoegd. Vorm en kleur bestaan niet los van elkaar. Er bestaat alleen gekleurde vorm of wat hetzelfde is, gevormde kleur. Alles wat zichtbaar is kan als vorm en/of kleur gezien worden. Daar waar architecten, stedenbouwers, gesteund door kleurspecialisten, de kleur herontdekten, hebben de door hen gemaakte producten wat van kinderen, die voor het eerst een verfdoo krijgen en alle registers opentrekken. Met name een aantal Franse *villes nouvelles* toont dit beeld, maar ook bijvoorbeeld de Nieuwmarktbuurt in Amsterdam. De relatie tussen vorm en kleur is zeer delicaat. Een interessante plastische gevel, waarin ook de schaduw als kleur meespeelt, kan ten gevolge van over-

dadig kleurgebruik volledig worden ontkracht, terwijl diezelfde kleuren bijvoorbeeld op een vlakke gevel zeer positief zouden werken. Hier geldt dus dat goed plus goed niet beter, maar slechter kan zijn. Naast dit overdadig toegevoegd kleurgebruik, wordt in Nederland nog een groot percentage van het bouw materiaal gekozen vanwege de prijs of technische kenmerken. De kleur van het materiaal speelt daarbij amper een rol. Vele grauwe aardkleurige nieuwbouwwijken hebben een kleur zonder kleur en missen de vitaliteit van de kleur.

Ontwikkel een planconcept waarin (de) vorm ook kleur heeft, zodat beide elkaar ondersteunen en niet afbreken.

cultuurhistorie. En degenen van de vernieuwing, hoewel 'vernieuwing óm de vernieuwing' leidt tot vernieling.

GRIJZE MUIZEN

In het algemeen is het niet schadelijk voor de omgeving als iets in Glas & Grijs opgetrokken wordt. Het wordt wél hinderlijk als alles Grijs & Glas wordt: de vloer en de plantenbakken en de mannen die er werken in pakken van antraciet. Alle warmte wordt dan opgegeten door antraciet, alles wordt dan opgeslobberd in RAL 9006, RAL 9007 en dergelijke bekende standaardoplossingen. Kleurbeslissingen die eigenlijk geen beslissing zijn en daarom gedachteloos en zonder meer genomen worden. Daar stelt de SKB zich dus tegen in het geweer. Overigens is de ruimtelijke samenhang een ander speerpunt, die zou met die monotone standaardoplossingen juist bereikt worden. Maar die paradox geeft juist de levendigheid van de ambities aan. Het belang van de kleuromgeving voor de beleving is wat dat betreft een kruispunt van economische welvaart en maatschappelijk welzijn.

Het is nodig dat we veel beter leren kijken, studenten ook. De SKB heeft daarin naar eigen zeggen een enorme taak, zowel in het onderwijs als bij het maken van publicaties en bij onderzoek naar bijvoorbeeld kleurbeleving.

LICHTOPBRENGST IN SFEERTINTEN

De bijeenkomst leverde volop debat en discussie op, waarbij bleek dat er echt tussen verschillende werelden gecommuniceerd moet worden. Een vraag over het gebruik van omgevings simulaties om vooraf het effect van bijvoorbeeld de openbare verlich-

ting en het plaatsen van masten te beoordelen (zie ook Oppervlaktetechnieken van juni 2009: Een plaatje zegt meer dan 1.000 woorden), leverde als eerste reactie op dat dergelijke hulpmiddelen vaak bedoeld zijn om architecten van een bepaalde oplossing te overtuigen. Minder diplomatiek verwoord: om de verkoop van masten te stimuleren. Wat daar op tegen zou zijn, gezien het aloude gebruik van maquettes op schaal en uiteraard schetsen dan wel artist impressies, bleef in het midden. Maar de achterliggende motivatie van de architect om zelf liever zo min mogelijk masten te plaatsen, leek de aanleiding voor de afwijzende houding te zijn. Totdat bleek dat industriële partners tegenwoordig niet meer denken in "tonnages draaien", maar uitgewerkte concepten aanbieden. Dat de industrie partnerschap in oplossingen aandraagt, wordt blijkbaar bij de ontwerpende beroepsgronden nog niet erg onderkend.

Dat de industrie partnerschap in oplossingen aandraagt, wordt blijkbaar bij de ontwerpende beroepsgronden nog niet erg onderkend.

De suggestie werd gedaan om lantaarns "te voorzien van prachtige gedichten. Dan ben je precies goed bezig, daar loop je lézend langs! Dat zou een buitengewoon aardige toevoeging zijn." Dat er bij vormgevers een

andere denktaal geldt dan bij industriële productie, wordt zo wel duidelijk. De kunst blijft dus om op elkaars golflengte te komen, er wordt immers een gezamenlijk publiek belang mee gediend.

MEER INFORMATIE
www.KleurBuiten.nl

Op 15 mei 1984 verscheen van het blad de Architect het themanummer "Kleur in de stedenbouw", ter gelegenheid van het eerste optreden van de Stichting Kleur Buiten. Centraal in die uitgave stond het artikel van Alfons Cock en Floor van Dusseldorp over het bewust toepassen van kleur in de stedenbouw, samengevat in Twaalf Kleurstellingen.